

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

Projekt społeczny

Perspektywa: uczenie się przez społeczne zaangażowanie

Kiedy słyszymy słowo „uczenie”, w naszych głowach mogą pojawić się różne skojarzenia – na przykład szkoła, właśnie rozpoczęty staż w firmie czy ostatnie szkolenie. Wydawać się w związku z tym może, że czynność ta ma ograniczone ramy czasowe i jest przypisana do określonych momentów w naszym życiu. Tymczasem, choć rzadko zdajemy sobie z tego sprawę, jest ona w nim stale obecna. Od pierwszego dnia naszego istnienia, czyli chwili, w której przychodząc na ten świat, nabieramy powietrza w płuca i wykonujemy pierwszy oddech – poprzez dzieciństwo, lata spędzone w szkole, na studiach i w pracy – aż do końca życia niemal każdy nasz dzień wypełniony jest nauką. Codziennie dowiadujemy się nowych rzeczy – o sobie, o świecie, o innych. Uczymy się świadomie i nieświadomie, intencjonalnie i nieintencjonalnie. Można zadać sobie pytanie: po co nam ta zdolność? I co właściwie dzięki niej zyskujemy?

W początkowym okresie życia uczenie się ma nieplanowany i spontaniczny charakter. Ogromna ciekawość poznawcza, która kieruje dziećmi, powoduje, że poznają świat na różne sposoby, a każde miejsce – dom, podwórko czy lokalna piaskownica – jest przestrzenią zdobywania nowej wiedzy i umiejętności. Taki incydentalny (niezamierzony, mimowolny) sposób uczenia się w codziennych sytuacjach nazywamy nieformalnym (ang. *informal learning*). Nie jest to jednak domena wieku dziecięcego nieformalne uczenie się ma też miejsce w życiu osób dorosłych i wynika z codziennej aktywności w pracy, rodzinie lub czasie wolnym, kiedy realizując różne zadania lub zmagając się z trudnościami i wyzwaniem, w niezamierzony sposób uczymy się nowych rzeczy. Uczenie się to proces, który ma miejsce każdego dnia i – co równie ważne – w niemal każdej życiowej sytuacji. Uczymy się w różnych przestrzeniach – w szkole czy na uczelni, ale także w pracy, podczas staży, szkoleń czy warsztatów,

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

różnorodnych działań, jakie podejmujemy w czasie wolnym np. angażując się w wolontariat, kółko hobbistyczne czy wyjeżdżając za granicę, aż wreszcie w codziennych sytuacjach. Proces ten może mieć bardzo różny charakter i przynosić różne efekty w zależności od tego, gdzie i w jaki sposób zdobywamy nową wiedzę i umiejętności. Ze względu na to, że jest to proces nieplanowany, często sami nie zdajemy sobie sprawy z tego, że zdobyliśmy nową wiedzę czy umiejętności. Jednocześnie, jako że ten sposób uczenia się wynika z wewnętrznej motywacji, pozwala on na bardzo efektywne i trwałe przyswajanie wiedzy.

Edukacja nieformalna	Edukacja pozaformalna
<p>uczenie się nieformalne oznacza uczenie się w ramach codziennych zajęć, w pracy, w rodzinie, w czasie wolnym itp. Jest to głównie uczenie się poprzez wykonywanie określonych czynności. W sektorze działalności młodzieżowej uczenie się nieformalne odbywa się w ramach inicjatyw młodzieżowych i przedsięwzięć w czasie wolnym, zajęć w grupach rówieśniczych i działań wolontariackich.</p>	<p>uczenie się zorganizowane instytucjonalnie, jednak poza programami kształcenia; warsztaty i szkolenia prowadzone do uzyskania kwalifikacji zarejestrowanej, czyli zestawu efektów uczenia się/kształcenia się, którego osiągnięcie zostało formalnie potwierdzone przez jakąś uprawnioną instytucję.</p>

Laboratorium Edukacji Lokalnej ważne miejsce znajduje rozróżnienie pojęć pomiędzy *nauczaniem* a *uczeniem* ludzi dorosłych. W klasycznej pedagogice mamy do czynienia z utrwalonym układem nauczyciel – uczeń czyli formułą *nauczania*. Nauczyciel to osoba w pełni odpowiedzialna za proces nauki, dobiera treści, kontroluje proces ma pełny wpływ na

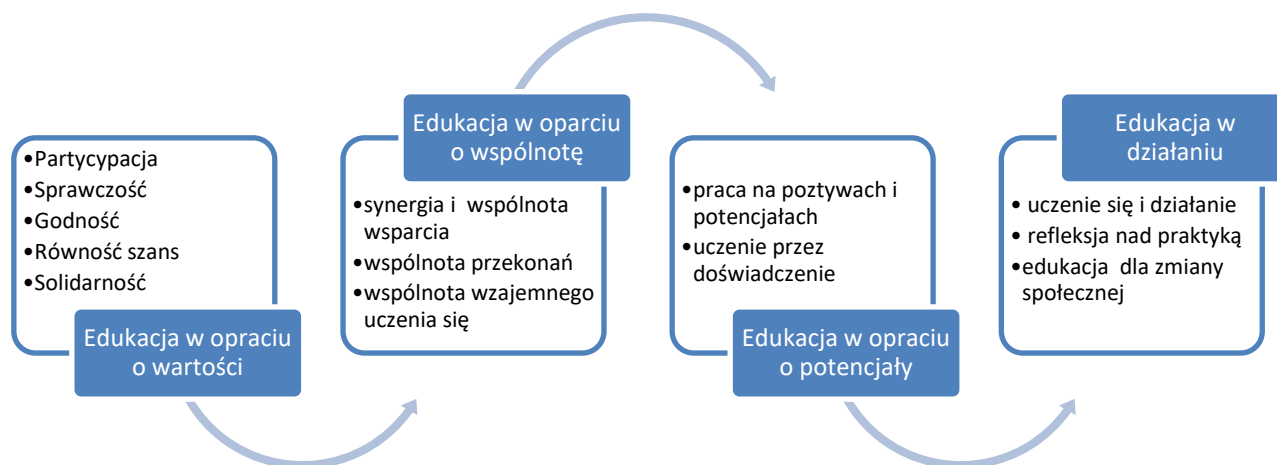
Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

to czego uczniowie się uczą. Nauczanie opiera się na założeniu, że ludzie potrzebują wiedzy, którą dostarcza im nauczyciel w układzie hierarchicznym.

W tradycyjnej edukacji mniejszą wartość przywiązuje się do doświadczenia ucznia, ponieważ wiedza jest przede wszystkim zewnętrzna - dostarczana poprzez różnego typu podręczniki, materiały dydaktyczne. Uczniowie uczą się bo muszą nabyć określoną ilość wiedzy, co później jest najczęściej rozliczane i ocenianie. Jest to relacja zależności i podporządkowania ucznia (podopiecznego) autorytetowi, jakim jest nauczyciel (instruktor).

W podejściu edukacyjnym LEL kluczowe znaczenie ma podmiotowość człowieka uczącego się. Jest on pełnoprawnym uczestnikiem procesu edukacyjnego. Pełnoprawny, bo wchodzący w relację, jako autonomiczny, kreatywny podmiot ze swoją ukształtowaną osobowością, licznymi życiowymi doświadczeniami, talentami, umiejętnościami i wiedzą. W tym wypadku nauczyciel jest raczej „facylitatorem” procesu uczenia się, który korzysta oczywiście ze swoich zasobów, czyli wiedzy, mądrości życiowej, doświadczeń, praktyki, umiejętności, ale jego głównym zadaniem jest nie nauczanie, a pomoc w uczeniu się. Edukator (takiej nazwy używamy w stosunku do osoby uczącej) ułatwia proces uczenia się przez tworzenie sytuacji edukacyjnej dla uczestników, którzy świadomie i odpowiedzialnie wchodzą w podmiotową interakcję uczenia się. Edukacja oddziałuje wszechstronnie nie tylko w kierunku zdobywania nowej wiedzy, ale również nabywaniu nowych umiejętności oraz wpływa na zmianę postawy w kierunku wartości. W proponowanym podejściu edukacyjnym mamy do czynienia z czterema wzajemnie zazębiającymi się perspektywami, które tworzą zintegrowane podejście, które nazywamy **edukacją poprzez społeczne zaangażowanie**.

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Funduszy Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

1. Edukacja w oparciu o wartości

Edukacja w tym ujęciu to proces, którego podwaliną są ważne wartości odnoszące się do rozumienia otaczającego świata. Bez tych wartości edukacja byłaby drogowskazem bez drogi. Edukacja w oparciu o wartości nie jest neutralną perspektywą światopoglądową. Zawiera silne przekonanie i wiarę w godność jednostki, wzajemne poszanowanie między ludźmi, poczucie sprawiedliwości społecznej - gdzie nie wszyscy mają równe szanse na uczestnictwo w życiu społecznym, wartość własnej aktywności zarówno jednostkowej jak i kolektywnej. Edukacja ma kreować aktywną postawę obywatelską, taką która powinna brać odpowiedzialność za swój los w podmiotowej relacji z innymi ludźmi. W oparciu o te wartości tworzona jest zawsze perspektywa edukacyjna i są one obecne zarówno treściach jak i w materiałach dydaktycznych. Kadra doradcza wywodzi się z ludzi, którzy aktywnie biorą udział w zmianie społecznej i również są praktykami z poczuciem misji. Do kluczowych wartości zaliczamy:

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Funduszy Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

- *Sprawczość*

To proces upodmiotowienia ludzi do włączenia się w proces zmiany zarówno swojego życia jak również życia całej społeczności lokalnej. Ludzie w tym procesie nabywają pewności siebie i wiary, że coś od nich również zależy. Wiara, która przenosi ciężar odpowiedzialności za swoje życie z czynników zewnętrznych na branie odpowiedzialności wypływające z wewnętrznego przekonania i poczucia sprawstwa.

- *Partycypacja*

Aktywne włączenie się w kreowanie swojego życia jak również życia swojej społeczności. Partycypacja w tym rozumieniu to nie bezcelowa aktywność, ale świadome działanie nakierowane na zmianę w sobie i w swoim otoczeniu wynikające z realnych potrzeb.

- *Godność*

Wartość gwarantująca, że każda osoba we wspólnocie będzie traktowana jako pełnoprawna jednostka, bez względu na jej status społeczny i materialny. Godność to poczucie własnej wartości w relacji z innymi.

- *Równość szans*

Wspieranie w rozwoju osób i grup znajdujących się w trudnym położeniu (zmarginalizowanych, wykluczonych) w celu wzmocnienia ich umiejętności i możliwości samodzielnego kierowania swoim życiem oraz wykorzystywania potencjałów i szans istniejących w społeczeństwie w efekcie prowadzącym do poprawy jakości życia.

- *Solidarność*

To poczucie społecznej odpowiedzialności za słabszych i ich los. Wrażliwość na potrzeby innych szczególnie w tych w trudnym położeniu.

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

2. Edukacja w oparciu o wspólnotę

Realizujący jakiś projekt zespół jest jednocześnie grupą edukacyjną - tworzy wspólnotę uczącą się od siebie wzajemnie w oparciu o aktywną interakcję. W tak skonstruowanej sytuacji edukacyjnej uczestnicy uczą się od siebie nawzajem, wykorzystując lepiej swoje możliwości. Relacja pomiędzy ludźmi spełni swoje zadanie edukacyjne, jeśli będzie opierać się na rzeczywistym kontakcie, spotkaniu, więzi. Poczucie "bycia razem" otwiera, pozwala głębiej zrozumieć rzeczywistość, uruchamia motywację do wysiłku. W grupie - zainteresowanej, wspólnie pracującej, dobrze zorganizowanej - najszybciej człowiek się uczy. Uczy się dzięki pracy swojej i innych, dzięki przepływowi informacji, synergii. Uczy także dzięki konfliktom i walce, jeżeli pozostałe warunki są zachowane”.

Aby grupa stała się wspólnotą ucząca się stosujemy ważne założenia i zasady edukacyjne:

- ✓ Każdy uczestnik jest pełnoprawnym członkiem grupy. Praca w grupie musi być oparta o dialog, poszanowanie zdania i opinii każdego. Uczestnicy mają prawo zachować swoje odrębne stanowiska i nie każdy musi się zgadzać z każdym. Nie można zmuszać kogoś do przyjęcia nieakceptowanego przez niego stanowiska. Natomiast każdy ma prawo wyrazić swoją rację, ale bez krytykowania opinii innego uczestnika.
- ✓ Musi być zapewniona bezpieczna sytuacja edukacyjna. Czyli taka, w której ludzie będą się czuli pewnie i nie będą bali się wyrażać swoich poglądów. Dzięki temu będą chcieli się zaangażować w proces uczenia się oraz tworzyć postawy otwarte na siebie i innych.

3. Edukacja w oparciu o potencjały

Edukację w proponowanej perspektywie opieramy na założeniu, że każdy człowiek ma potencjał do rozwoju o ile wyraża gotowość do uczenia się. Może wydobyć go włączając w to swoje doświadczenie, umiejętności, wiedzę, talenty i postawę. Aby efektywnie skonstruować proces edukacyjny bierzemy pod uwagę kilka jego kluczowych elementów:

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

- ✓ Poczucie celu, czyli klarowność wśród uczestników nt. sensowności zaangażowania się w projekt społeczny. Uczestnicy muszą wiedzieć do czego dążą i co chcą osiągnąć także w kontekście edukacyjnym.
- ✓ Włączanie uczestników w proces edukacyjny wraz z wzięciem części odpowiedzialności za przebieg procesu edukacji. Konieczny jest klimat otwartości na głosy i opinie uczestników oraz ich potrzeby związane z danym zagadnieniem.
- ✓ Stosowanie różnorodnych form edukacyjnych odnoszących się do różnych stylów uczenia się, czyli: „słuchowców” (lubią słuchać, dialogować, rozmawiać), „wzrokowców” (lubią demonstrację, graficzne prezentacje, rysunki), „czuciowców” (uczą się poprzez bezpośrednie zaangażowanie, działanie włączające emocje)
- ✓ Wykorzystanie możliwości każdego uczestnika poprzez jego zaangażowanie w proces uczenia się i zastosowanie różnorodnych form aktywizujących uczestników grupy do czynnego udziału.

4. Edukacja w działaniu

W podejściu LEL uczymy się, żeby działać. Edukacja musi zakorzeniać się w wartościach, które wyznaczają postawę i kierunek, a także wykorzystywać grupę jako wspólnotę uczącą się od siebie i od edukatora. Wydobywać z ludzi mocne strony i potencjały tworząc atmosferę umożliwiającą rozwój zaangażowanych we własne projekty uczestników. Ale wszystko to zmierza do ostatecznego celu edukacji, jakim jest powiązanie teorii z praktyką. Nazywamy to **edukacją w działaniu**, bo treści edukacyjne – wiedza, umiejętności nakierowane są zarówno na zmianę osoby jak również zmianę społeczności, w której żyje. Nie chodzi jednak tylko o (wyłącznie skuteczne podejście do działania), ale także o to, aby działanie oparte było o głębokie wartości - godność, solidarność i sprawiedliwość społeczną. Edukacja, wspiera ludzi w ich rozwoju, uczy wspólnego działania, wyzwala energię, zmierza do wzmocnienia osobistego i grupowego. Pomaga i wspiera osoby, grupy oraz społeczności w podmiotowej zmianie, w której każdy głos jest ważny. Nie do przecenienia jest rola refleksji nad praktyką,

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

która łączy się z doświadczeniem i znajduje zastosowanie w nowych życiowych i zawodowych sytuacjach. Uczestnicy uczą się, działają, tworzą refleksję, uczą się i znowu działają – jest to ważne podejście czerpiące z doświadczeń „action learning”. Są dla siebie wspólnotą oparcia i wzajemnego uczenia się.

5. Dobra praktyka: „Jasienicka rewolta”

Mała wioska wśród lubuskich lasów, trzydzieści domów, wszyscy się znają, błogi spokój... Można przyjechać na grzyby, pochodzić po zarośniętym parku, który niegdyś ozdobił miejscowy pałac. Pałacu już dawno nie ma, nie ma też wielu mieszkańców, którzy wyjechali za pracę i nadzieją na lepszą przyszłość. Nagle, w pewien zimowy dzień, skończył się błogi spokój i cisza wśród lasów – zaczęła się młodzieżowa rewolta w Jasienicy.

Siłownia

Pięciu chłopaków w wieku 14–19 lat, pomieszczenie po dawnym chlewiku czy kurniku, pomysł, dużo chęci i umiejętności, które często charakteryzują dzieciaki z wiosek. Umieją murować, spawać, malować, tynkować i Bóg wie co jeszcze. *Chcieliśmy mieć miejsce do ćwiczeń i spotkań. Rodzice kolegi dali nam to pomieszczenie, ale sami mieliśmy je doprowadzić do porządku. No to wzięliśmy się, znaleźliśmy różne rurki, ciężarki i zrobiliśmy sprzęt do siłowni. Pomalowaliśmy, kolega zbudował nam piec, który ogrzewa pomieszczenie w zimie. Tutaj tak naprawdę nie było nic, a my chcieliśmy się spotykać* – mówią nastolatki. Rzeczywiście siłownia zrobiona została w sposób profesjonalny – są sztangi, ławeczki, a nawet lustra i sprzęt audio. Wszystko przygotowali własnoręcznie, sami też projektowali pomieszczenie. Ćwiczenia dają krzepę i pobudzają do działania. *Każdy, kto chce, może przyjść i ćwiczyć, każdy może z tego korzystać bezpłatnie* – mówi siedemnastoletni Bartek. Nie tylko dla siebie. *Chcieliśmy dać coś maluchom z wioski, jest ich trochę, no i chcieliśmy pomóc rodzicom* – mówią Kasia (14 lat) i Wojtek (18 lat). Do grupy chłopaków dołączyły dziewczyny i wymyśliły wspólnie zajęcia z udzielania pierwszej pomocy i zachowań

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

bezpiecznych dla dzieci w wieku 7–10 lat. W świetlicy wiejskiej organizują cykliczne spotkania dla najmłodszych – wspólne muzykowanie, śpiewanie, czytanie, gry stolikowe i zabawy plenerowe. Wolontariat skierowany jest na razie na zajęcia z najmłodszymi, w planach jednak są pomysły na spotkania i działania adresowane do osób dorosłych i starszych. Poprzez własne zaangażowanie doprowadzili do wyposażenia świetlicy wiejskiej w zestaw mebli, które mogą być także wykorzystywane w czasie organizowanych imprez plenerowych.

„Cud w Jasienicy”

Pani Dorota, społeczny opiekun grupy, tak mówi o działaniach dziewcząt i chłopców: *To cud i ewenement, przynajmniej na naszym terenie, to młodzież ruszyła dorosłych, to te dzieciaki swoimi działaniami animowały swoich rodziców i pokazały nam wszystkim, czym jest społeczeństwo obywatelskie. Pokazały, co to znaczy brać sprawy w swoje ręce. Dzieci i młodzież nie tracą czasu na rozmowy o niczym, bezsensowne spory i wzajemne żale – oni po prostu ustalają cel i go realizują. Niesamowity jest ich zapał i chęć działania, pomimo problemów organizacyjnych oraz pojawiających się coraz częściej prób dyskredytowania ich działań. Rzeczywiście, młodzież bardzo szybko zdała sobie sprawę z tego, że nie tylko w jedności siła, ale i w organizacji. Powołali więc Młodzieżową Grupę Inicjatywną „Młodzi Aktywni” w Jasienicy. Celem jest założenie stowarzyszenia, które skupi też rodziców i wzmocni siłę działań podejmowanych przez młodzież. Sami zarobili pieniądze na koszulki organizacyjne z nadrukiem nazwy ich grupy. Pracowali na to u ogrodnika przy sadzonkach, nosili skrzynki, doniczki, przesadzali rośliny. Pierwszą dużą akcją plenerową Młodzieżowej Grupy Inicjatywnej była organizacja festynu Dzień Rodziny w Jasienicy. Było to połączenie obchodów Dnia Dziecka z Dniem Matki i Dniem Ojca. Swoje działania na rzecz zorganizowania festynu członkowie Młodzieżowej Grupy Inicjatywnej poprzedzili sondażem przeprowadzonym wśród mieszkańców Jasienicy, w którym otrzymali poparcie znaczącej części społeczności. Młodzież wraz z opiekunami rozpoczęła dynamiczną akcję zbierania*

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

fantów na loterię, pozyskania materiałów biurowych, zapewnienia atrakcji i rozrywek na festyn (przejazdy bryczką, dmuchane zamki itd.). Grupa postarała się także o środki finansów z funduszu sołeckiego oraz od sponsorów. Wystosowano pismo do kopalni węgla brunatnego, planującej rozpoczęcie działalności na terenie gminy Brody, w której granicach leży Jasienica. Kopalnia wsparła inicjatywę, finansując część festynowych atrakcji. Festyn rodzinny był wielkim sprawdzianem dla przyszłego stowarzyszenia. Ale „uda się, musi się udać” – zgodnie twierdzą „Młodzi Aktywni”. Sama loteria fantowa z losami za złotówkę oraz przynajmniej jedną plastikową nakrętkę miała szczytny cel – zebrane nakrętki przekazano rodzinie młodego niepełnosprawnego chłopca z gminy Brody.

Pod górkę

W każdej społeczności, zwłaszcza małej, jest jakiś zastany porządek. „Młodzi Aktywni” postanowili zadbać o siebie i swoje otoczenie. Dopóki spotykali się w siłowni, nie byli widoczni i nikomu nie przeszkadzali, ale zaczęli chcieć więcej. Zorganizowali się i rozpoczęli rewoltę w małej wiosce. Rewoltę mentalną. Pokazali dorosłym, że nie chcą być bierni, że chcą zmieniać świat, w którym żyją, że chcą się spotykać, dyskutować i działać. Działać dla siebie i innych. Niestety nie wszystkim się to podoba. *Niektórzy mówią: po co to robicie, komu to potrzebne. Albo komuś nie podobają się meble w świetlicy, które dostaliśmy* – mówią młodzi ludzie. Niektórych boli to, że najmłodszy mieszkańcy miejscowości pokazują dorosłym, czym jest społeczeństwo obywatelskie. Nikogo nie pouczają, nic nie nakazują, nie są roszczeniowi, nie żądają pieniędzy, nie wyznają zasady „bo nam się należy”. Chcą tylko jednego: „pozвольcie nam działać jednej z zielonogórskich instytucji – oznajmia z radością trójka nastolatków. Nie chcą budować „szklanych domów”, chcą z pełną świadomością kształtować swoje otoczenie, chcą pokazywać, że nawet w małej wiosce wśród lasów wszystko zależy od nas samych, jeśli tylko mamy marzenia i chęć ich realizacji. Być może w skali kraju to tylko mały kroczek niewielkiej grupy „szalonych małolatów”. Jednak w skali wioski Jasienica to prawdziwa rewolta.

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

Okiem edukatora (ki)

Jasienica to niewielka wioska w województwie lubuskim. Terytorialnie znajduje się w granicach powiatu żarskiego i gminy Brody. Według Wikipedii liczba mieszkańców to 163. W rzeczywistości jest dużo mniejsza, ze względu na migracje zarobkowe. Wieś o charakterze zabytkowym, częściowo zachowana zabudowa z XV wieku, jednak większość obiektów historycznych już nie istnieje lub uległa dewastacji. Największym skarbem miejscowości okazuje się grupa młodzieży, która poprzez swoje działania mimochodem staje się animatorem aktywności społeczności lokalnej. Opiekunki „Młodych Aktywnych” to również mieszkanki Jasienicy, które postanowiły pomóc grupie nastolatków w zakresie organizacyjnym oraz umożliwić kontakty z instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi działającymi w regionie. Młodzież zupełnie spontanicznie postanowiła działać na zasadach obywatelskiej organizacji o niezwykle demokratycznej strukturze. Spotykają się, dyskutują i głosują, które z pomysłów będą realizować. Jako główny cel Młodzieżowa Grupa Inicjatywna „Młodzi Aktywni” postawiła sobie aktywizowanie społeczności Jasienicy oraz jej integrację poprzez różnorodne wspólne inicjatywy. Kiedy staną się stowarzyszeniem, chcą rozszerzyć zakres działań na teren całej gminy Brody i powiat żarski. Obecnie grupa nawiązuje kontakty z organizacjami pozarządowymi z terenu województwa lubuskiego. Członkowie inicjatywy są bardzo otwarci na możliwości własnego rozwoju poprzez szkolenia, wolontariat, rozważają założenie spółdzielni młodzieżowej. Grupa jest w trakcie szkoleń prowadzonych lub organizowanych przez animatora lokalnego z zakresu komunikacji, sytuacji kryzysowych, współdziałania, budowania i funkcjonowania zespołu. Prowadzone są także konsultacje mające na celu utworzenie stowarzyszenia. Przeprowadzono bardzo dokładną analizę swot, która pozwoliła zobrazować sytuację grupy w środowisku. Młodzież i opiekunowie opracowują statut oraz poznają zasady działania organizacji pozarządowej. Wszystkie zajęcia prowadzone przez ekspertów zewnętrznych są nieodpłatne. Powstanie i działania tej grupy młodzieżowej może być przykładem zdobywania

Sfinansowano przez Narodowy Instytut Wolności - Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014 – 2020

wiedzy i kompetencji, a także obywatelskiej postawy poprzez praktyczne działania. Mamy tu do czynienia zarówno z edukacją nieformalną (młodzież uczy się realizując różne przedsięwzięcia), samoedukacji (młodzi ludzie sami zdobywają potrzebna im wiedzę) oraz edukacji pozaformalnej (korzystają z zewnętrznych szkoleń, warsztatów i specjalistów. Ważną rolę edukacyjną pełni w tym procesie ich dorosła opiekunka, która w nieinwazyjny sposób wspiera ich proces uczenia.

Przed nimi jeszcze długa i wyboista droga, przede wszystkim będą musieli nauczyć się współdziałania z instytucjami samorządu terytorialnego oraz przyjmowania niepowodzeń jako doświadczenia i nauki, a nie jako porażki. Będą też musieli nauczyć się tego, że nie zawsze – pomimo pożytecznych działań – będą odbierani jako grupa czy organizacja wszędzie mile widziana. Będą zmuszeni zrozumieć, że mogą stanowić „zagrożenie” dla kogoś, kto do tej pory uchodził w ich społeczności za osobę posiadającą monopol na wiedzę o tym, czego potrzeba mieszkańcom ich wsi lub gminy. Niestety takie sygnały już otrzymują. Przed nimi normalna szkoła życia trzeciego sektora. Najcenniejsze jest to, że „Młodzi Aktywni” chcą przejść tę szkołę, oraz że wynika to z ich osobistych potrzeb i wewnętrznego przekonania o słuszności podjętych działań. I jeszcze jedno – inicjatywa tych młodych ludzi jest bardzo prawdziwa i szczerą. Tu nie ma kalkulacji. Jest pomysł, realizacja i satysfakcja.

Materiał opracowano korzystając z następujących publikacji:

- *Uczyć się inaczej. Kompendium wiedzy o edukacji pozaformalnej na podstawie doświadczeń uczestników i uczestniczek programu „młodzież w działaniu”, wyd. Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji*
- *Aktywne społeczności. Zmiana społeczna. Katalog praktyk, wyd. Stowarzyszenie CAL t. IV.*